

NIKOLSKY FENOMENİ

Savaş Yaylı*, Leyla Baykal Selçuk**

*Doç. Dr., **Yrd. Doç. Dr. Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi, Deri ve Zührevi Hastalıklar Anabilim Dalı

Yazışma Adresi: Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi, Deri ve Zührevi Hastalıklar Anabilim Dalı, Trabzon

e-posta: savasyayli@gmail.com

Çıkar çatışması: Bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

GİRİŞ

Nikolsky fenomeni, büllü dermatozların ayırıcı tanısında ve izleminde yardımcı olan klinik dermatolojinin iyi bilinen bir işaretidir. Rus dermatolog Pyotr Nikolsky (1858-1940) tarafından pemfigus foliaceuslu hastalarda tanımlanmıştır.¹

Rutin histolojik incelemeler ve immüнопatolojik tetkiklerin henüz geliştirilmediği yıllarda büllü hastalıkların ayırıcı tanısına önemli katkı sunan işaret, halen özellikle otoimmün büllöz hastalıkların tanı ve izleminde başvurulan bir yöntemdir.

Karakteristik olarak intraepidermal büllöz hastalıklarda pozitif olarak saptanan fenomen, derinin epidermis içerisindeki spinöz, granüler ve korneum tabakalarında yapısal bütünlüğün bozulduğunun, hücreler arası bağlantıların hasar gördüğünün ve böylece aktif akantolizin işaretçisidir. Mukozalarda da uygulanabilmektedir. Nikolsky fenomeni pozitifliği ile sıklıkla, subepidermal büllöz hastalıklar klinik muayene ile dışlanmış olur.²

Epidermis içerisinde ayrılma ile seyreden pemfigus grubu hastalıklara ek olarak, epidermolizis büllöza, toksik epidermal nekroliz (TEN), Stevens-Johnson sendromu (SJS), stafilokoksik haşlanmış deri sendromu, Hailey-Hailey hastalığı gibi hastalıklar da, Nikolsky pozitifliği gösterdiği bilinen tablolardır. Bunlara ilaveten her ne kadar kafa karıştırıcı olsa da, anektodal olarak büllöz pemfigoid, skatrisyel pemfigoid, büllöz liken planus gibi subepidermal hastalıklarda da pozitif olarak bildirilmiştir.³

Günümüzde Nikolsky fenomenini sıklıkla iki farklı yöntem ile test ediyoruz:

- (i) Direkt Nikolsky: Lezyondan uzaktaki normal görünen deri bölgelerine uygulanan burğu şeklinde bası ile erozyonu indükleme.
- (ii) Marjinal Nikolsky: Aktif bül kenarından çekerek veya mevcut lezyonların çevresindeki deriyi ovuşturarak çevreleyen normal görünlü deride erozyonun uzatılması (Resim 1).

Resim 1. Marjinal Nikolsky

Uzun ve Durdu, Nikolsky fenomeninin pemfigus tanısındaki özgüllük ve duyarlılığını değerlendirdikleri çalışmalarında, marjinal Nikolsky en duyarlı, direkt Nikolsky ise en özgül yöntem olarak saptanmıştır.³

SJS, TEN, bazı yanıklar ve büllöz iktiyoziform eritrodermadaki uygulama ise gerçekte psödo-Nikolsky fenomeni olarak isimlendirilmiştir. Nikolsky fenomeni ile yöntem ve uyarım mekanizması benzer olsa da, burada yalnızca tutulan eritematöz alanlar pozitif sonuç verirken, patogenezi de, akantoliz yerine epidermal hücrelerin ölümü (apoptoz) varlığı ve tüm epidermiste mekanik soyulmanın görülmesi dikkat çekicidir.²

Nikolsky fenomeni pozitifliğinde erode zeminin ıslak veya kuru olması da, ayrılmanın hangi tabakada olduğunu işaret ederek tanıyı destekler. Erode zemin nemli, parlak ve akıntılı ise bu durum pemfigus vulgaris veya SJS/TEN (Psödo-Nikolsky) için yol göstericidir. Aksine erode zemin göreceli kuru ise pemfigus foliaceus veya stafilokokal haşlanmış deri sendromu gibi subkorneal büllü hastalıkları düşündürür.⁵

Nikolsky fenomeninin tanısal değerinin yanında prognostik önemi de mevcuttur. Pemfigus grubu hastalıklarda tedavi yanıtını değerlendirmede, yeni büll gelişiminin değerlendirilmesi yanında

Nikolsky fenomeni pozitifliği de önem taşır.⁴

Gelişmiş histolojik ve immünopatolojik tetkiklerin varlığı her geçen gün “dermatolojik tanı” açısından elimizi rahatlatırken, Nikolsky fenomeni gibi klinik dermatolojinin tarihi fenomenleri de güncel değerlerini korumakta, dermatolojik muayenemizi zenginleştirip önemli katkılar sunmaya devam etmektedir.

KAYNAKLAR

1. Doubleday CW. Who is Nikolsky and what does his sign mean? J Am Acad Dermatol 1987;16: 1054-5.
2. Grando SA, Grando AA, Glukhenky BT, et al. History and clinical significance of mechanical symptoms in blistering dermatoses: a reappraisal. J Am Acad Dermatol 2003; 48: 86-92.
3. Uzun S, Durdu M. The specificity and sensitivity of Nikolskiy sign in the diagnosis of pemphigus. J Am Acad Dermatol 2006; 54: 411-5.
4. Salopek TG. Nikolsky's sign: is it 'dry' or is it 'wet'? Br J Dermatol 1997; 136:762-7.